

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

**A „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör Tájékoztatója
Miskolc**

2009. Március - Április

4. évfolyam 42 - 43. szám

Tavas	3
Vörösmarty Mihály: A vén cigány	5
Információk	7
Vicc	10
Túlélés	11
Túlélés	11
A küszöb.....	15
Magyar szólás-mondások	20
Az Avasi Templom	20
Gratuláció	29

Miskolc-Népkert

Tavaszi

Hurrá, itt a tavasz! Megjött a tavasz! Szoktuk kiáltani, már márcusban. Hiszen, évmilliós tapasztalat szerint tavasszal éled újjá a lélek a természettel együtt. Megtelik energiával. Ekkor a szunnyadó vágyak előtörnek, újraéled a küzdő szellem. Nagy forradalmaink, szabadságharcaink kezdő időpontja is általában tavaszra esik.

Fiatál éveimben tavasszal ünnepelte az ország:

1848-1849-es forradalmunk és szabadságharcunk főbb alakjait: Petőfit, Kossuthot.

Az 1919-es forradalmat a szintén Habsburg uralom ellenes harcunkat, a Magyar Köztársaság kikiáltását, és

1945. év tavaszát amikor Magyarország végre megszabadulhatott a II. Világháború- és a fasizmus borzalmaitól.

Napjainkban inkább már csak az 1848-1849-es szabadságharcunkra emlékezünk. Most emlékezünk meg ennek más, és Miskolchoz is kötődő fő alakjáról, a 140. éve elhunyt Szemere Bertalanról.

Szemere Bertalan (1818 -1869) a Borsod megyei Vattán született. Közéleti személyiségként tagja volt a Magyar Tudományos Akadémiának, a nemesi liberális Ellenzéki Pártnak, majd az 1848-1849-es szabadságharc idején a Battyány kormány belügyminisztere volt. Fontos érdemeket szerzett mint kormánybiztos, a felsőmagyarországi védsereg megszervezésében. A szabadságharc bukása után előbb Franciaországba, majd Angliába emigrált. 1865-ben tért haza. Naplóit, leveleit, összes művei tartalmazzák (2 kötet). 1869-ben halt meg Budapesten. 1870-ben hozták haza Miskolcra és helyezték örök nyugalomra az Avas hegy oldalán levő sírhelyébe. Felette obeliszk áll. Egész alakos szobra Róna József alkotása (ő készítette a Kossuth szobrot is), melyet a város költője és jegyzője Lévay József ünnepi beszédével avattak fel 1898-ban. A szobor 1906 óta áll a miskolci Szemere-kertben.

Tudja Ön, hogy Borsod megyénk jelentős alakja volt még:

Reményi Ede hegedűművész is, aki **1829-ben született** Miskolcon? A szabadságharcban Görgey altábornagy segéd tisztje volt, a szabadságharc után külföldre emigrált. Londonban, Párizsban is adott koncerteket. 1860-ban amnesztiában részesült és hazatért. A miskolci Petőfi szobor elkészítésére ő hegedülte össze a pénzt a párizsi koncertjein. **New-yorkban halt meg** hangversenydobogón hegedűvel a kezében **1898. május 15-én**.

Pásztor Lászlóné

Tudja Ön, hogy **Szalai Lajos** festő, grafikus **1909.** február 26-án született Órmezőn,. 1960-1988-ig az USA-ban élt. Utána települt haza és haláláig Miskolcon élt. Művészetét expresszionista-szürrealista hangvétel és szimbolikus ábrázolásmód jellemzi. Hatása érződik több kortárs magyar grafikus munkásságán. Miskolcon műveiből állandó kiállítás őrzi az emléket.

1995-ben halt meg Miskolcon.

Miskolc - Szemere szobor

Vörösmarty Mihály: A vén cigány

Húzd rá cigány, megittad az árát,
Ne lógasd a lábadat hiába;
Mit ér a gond kenyéren és vizen,
Tölts hozzá bort a rideg kupába.
Mindig így volt e világi élet,
Egyszer fázott, másszor lánggal égett;
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyútt vonóbul bot,
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

Véred forrjon mint az örvény árja,
Rendüljön meg a velő agyadban,
Szemed égjen mint az üstökös láng,
Húrod zengjen vésznél szilajabban,
És keményen mint a jég verése,
Odalett az emberek vetése.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyútt vonóbul bot,
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

Tanulj dalt a zengő zivatartól,
Mint nyög, ordít, jajgat, sír és bömböl,
Fákat tép ki és hajókat tördel,
Életet fojt, vadat és embert öl;
Háború van most a nagy világban,
Isten sírja reszket a szent honban.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyútt vonóbul bot,
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

Kié volt ez elfojtott sohajtás,
Mi üvölt, sír e vad rohanatban,
Ki dörömböl az ég boltozatján,
Mi zokog mint malom a pokolban,
Hulló angyal, tört szív, örült lélek,
Vert hadak vagy vakmerő remények?
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyútt vonóbul bot,
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

Mintha újra hallanók a pusztán
A lázadt ember vad keserveit,
Gyilkos testvér botja zuhanását,
S az első árvák sirbeszédeit,
A keselynek szárnya csattogását,
Prometheusz halhatatlan kínját.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyütt vonóbul bot:
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

A vak csillag, ez a nyomoru föld
Hadd forogjon keserű levében,
S annyi bűn, szenny s ábrándok dühétől
Tisztuljon meg a vihar hevében,
És hadd jöjjön el Noé bárkája,
Mely egy új világot zár magába.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyütt vonóbul bot:
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

Húzd, de mégse, – hagyj békét a húrnak,
Lessz még egyszer ünnep a világon,
Majd ha elfárad a vész haragja,
S a viszály elvérzik a csatákon,
Akkor húzd meg újra lelkesedve,
Isteneknek teljék benne kedve.
Akkor vedd fel újra a vonót,
És derüljön zordon homlokod,
Szűd teljék meg az öröm borával,
Húzd, s ne gondolj a világ gondjával.

Vörösmarty Mihály ezt a versét 1854-ben írta, az 1848-1849-es szabadságharc leverése után.

A nép keserűségét kívánta feloldani, vigaszt nyújtani a vers alábbi soraival:

„...lesz még egyszer ünnep a világon,
Majd ha elfárad a vész haragja,
S a viszály elvérzik a csatákon...”

/A verset magyar és eszperantó nyelven Marosvölgyi Anna bocsátotta rendelkezésünkre OIK /

Információk

A finn film napjai Miskolcon

Miskolcon február 16 - 19. finn-filmnapok keretében válogatást mutattak be a CLNEFEST finn versenyfilmjeiből.

Operafesztivál Miskolcon Bartók+Haydn+Bécs

Olyan szerzők műveiből válogattak a programba, akik Bécshez kötődnek. Ott születtek, éltek vagy ott hunytak el, de munkásságuk szempontjából a városnak fontos szerepe volt. Joseph Haydn (1732-1809) halálának 200. évfordulóján műveiből válogattak a programba, de kortársai Ludwig van Beethoven (1770-1827) és Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) is szerepet kap az idei operafesztiválon. A magyar Bartók Béla (1881-1945) kortársai közül Arnold Schönberg (1871-1951) és Alban Berg (1885-1935) szerzeményei csendülnek fel. Tizennégy operát, 21 koncertet, 3 balettet, 11 gyermekdarabot és 18 egyéb produkciót lát és hall majd a közönség az idei operafesztivál főprogramjában június 10-e és 21-e között. (MINAP c. újság VI. évfolyam 7. szám.)

Ásványfesztivál a Miskolci Egyetemen 2009. március 7-8

A MISKOLCI EGYETEM műszaki Földtudományi Kara (korábban: Bányamérnöki kara) a világ egyik legrégebbi műszaki felsőoktatási intézménye, a Miskolci Ásványfesztivál rendezvénysorozat egyik kezdeményezője és szervezője. Az elmúlt évben végigélvezhettük az egzotikus és a világító köveket. Idén tanúi lehetünk és egyidejűleg részt vevői is az aranymosásnak. A csiszolt és a csiszolatlan ásványok és féldrágakövek megvásárolhatók a gyűjtőktől. A 27. Ásványfesztivál látványosságain túl a programot gazdagítják az ásványbörze és a különböző vetítettképes előadások is.

Pásztor Lászlóné

Miskolci Ásványfesztivál

A világhírű muzsikus

Hideg januári reggel volt amikor egy ember megállt egy Washington DC-i metróállomáson és hegedülni kezdett. Hat Bach darabot játszott összesen negyvenöt percen keresztül. Ezalatt az idő alatt több mint ezer ember fordult meg az állomáson, legtöbben a munkahelyükre igyekeztek a csúcsforgalomban. Három perc múlva egy középkorú férfi észrevette a zenészt. Lelassított, és egy pillanatra meg is állt, majd továbbment. Egy perccel később a hegedűs megkapta az első egydollárosát, egy nő dobta bele a hegedűtokba anélkül, hogy megállt volna. Néhány perccel később valaki a falhoz támaszkodva kezdte el a zenét hallgatni, de kis idő múlva az órájára nézett, és továbbment.

Legjobban egy hároméves kisfiú figyelt fel a zenére. Anyukája kézen fogva vezette, de a fiú megállt a hegedűst nézni. Nemsokára az anyuka továbbhúzta, de a kisfiú közben végig hátrafelé kukucskált. Ugyanez más gyerekekkel is megtörtént, kivétel nélkül mindegyik szülő továbbvezette őket.

A 45 perces előadás alatt csak 6 ember állt meg zenét hallgatni. Nagyjából 20-an adtak pénzt, de közben le sem lassítottak. Összesen \$32 gyűlt össze. Amikor vége lett a zenének, és elcsendesedett az állomás, senki sem vette észre a változást. Senki sem tapsolt, senki sem gratulált.

A járókelők nem tudták, hogy a világ egyik leghíresebb hegedűművésze, Joshua Bell játszotta a zenetörténelem legnehezebb darabjait 3.5 millió dollár értékű Stradivari-ján. Két nappal a metróállomásbeli előadás előtt egy teltházas bostoni színházban lépett fel, ahol a jegyek átlagosan \$100-ba kerültek.

Ez egy igaz történet! [Joshua Bell](#) álruhás metróbeli fellépését szociológiai kísérletként a Washington Post szervezte. Azt vizsgálták, hogy egy hétköznapi környezetben egy alkalmatlan időpontban vajon felismerjük-e a szépséget, megállunk-e hogy befogadjuk, és értékeljük-e a tehetséget egy váratlan helyzetben.

A kísérlet eredményének egyik lehetséges következtetése: ha nincs időnk arra, hogy megálljunk és hallgassuk a világ egyik legjobb zenészét a zenetörténelem legvirtuózabb darabjait játszani, **vajon mi minden más mellett megyünk el észrevétlenül ugyanígy nap mint nap?** Lásd saját szemeddel : http://www.youtube.com/watch?v=hnOPu0_YWhw

(Sibinger János - Információküldő Várhelyiné Tokaj)

Emléktábla-avatás Egerben

Az egri városi 'Verda Stelo' eszperantó csoport és az egri városi „Bartakovics Béla” Közösségi Ház emléktáblát avatott az első magyar eszperantista, dr Bálint Gábor egyetemi tanár tiszteletére születésnapjának 165. évfordulóján

Dr.Bálint Gábor az ural-altáji nyelvcsaláddal foglalkozó kolozsvári egyetemi tanár volt az első magyar eszperantista. 1844. március 13-án született Szentkátolnán, 1913. május 25-én halt meg Temesváron. 21 nyelven beszélt. 1897-ben nyelvtanfolyamot vezetett kolozsvári egyetemi hallgatók részére és kiadta az eszperantó nyelv szabályzatát. Ő kezdeményezte és támogatta az első magyar-eszperantó nyelvtan kiadását.

Az avatóbeszédet Eszényi József, a Magyarországi Eszperantó Szövetség elnökségi tagja mondta el. G. Nagy Róbert, a tábla alkotójának jelenlétében.

Az avatás helye: Bartakovics Béla Közösségi Ház, 1. emelet: Eger, Knézich Károly u.8.sz.
Időpontja: 2009. március 13. péntek, 17 óra volt.

A rendezvényt megjelenésével megtisztelte Szeleczi János úr: Eger város alpolgármestere, Somodyné Jámbor Ildikó asszony; mint a Közösségi Ház vezetője: kulturális menedzser-újságíró, továbbá a Heves Megyei Hírlaptól egy újságíró, aki fényképet készített az emléktábláról, Nagy János, a MESZ Észak Magyarországi Eszperantó Alapítványának vezetőségi tagja, a miskolci „Király Lajos Eszperantó-Baráti Kör”-től a Pásztor házaspár, valamint az eszperantó csoport néhány tagja. Igen sajnálatos, hogy a 65 fős eszperantó-csoport tagságából csak hatan jelentek meg ezen a jeles eseményen, ahol a vendégekkel és a város említett vezetőivel együtt mindössze 15-en vettek részt. Nagyon sajnáltuk azt is, hogy Kolozsvárra, Temesvárra, ahová dr. Bálint Gábor kötődött, nem érkeztek eszperantista vendégek. A rendezvény szervezői /az Eszperantó csoport tiszteletbeli elnöke Könczöl Ernő (akivel a Pásztor házaspár Miskolcon 1980-ig az „Arany Kettős Kalocsay-Baghy” Eszperantó-klub tagjai voltak), Barta Zoltán a klub jelenlegi elnöke és a többi szereplő/ kedvessé tették a megemlékezést, az ünnepi műsor megható, a hangulat családias volt. A jelenlevő csoporttagokkal folytatott eszperantó nyelvű társalgás olyan kellemes volt, hogy sajnáltuk otthagyni őket, amikor el kellett búcsúznunk a hazautazásunk miatt.

Pásztor László

Emléktábla avatás Egerben

Vicc

A pszichiaternél

A pszichiáter kérdi a beteget:

- Mi történne, ha levágnám a bal fülét?
- Nem hallanék.
- És ha levágnám a jobb fülét is?
- Nem látnék.
- Miért?
- Mert leesne a szemüvegem.

Az olthatatlan tudásszomj

A tanárnő találkozik az utcán az egyik diákja anyukájával:

- Asszonyom, gratulálok! A fiában olthatatlan a tudásszomj. Kitől örökölte? Öntől, vagy a kedves férjétől?
- Mindkettőnkől. A tudást tőlem, az olthatatlan szomjúságot az apjától.

A nagy kérdés

- Az egyik lányom Szegedre ment férjhez, a másik Pécsre. Melyikhez menjek lakni?
- Hát, mit mond a két vejed?
- A szegedi Pécsre javasolja, a pécsi pedig Szegedet.

A veszekedés

A házaspár veszekszik.

- Vedd tumásul, hogy akik előtted udvaroltak nekem, kivétel nélkül mind okosabbak voltak nálad!
- A férj:
- Stimmel. Hiszen én elvettelek...

Pásztor Adri Túlélés

Az emberiség történelme során tömegesen fordultak elő súlyos időszakok. Nem volt kenyér a kézben, nem volt fedél az emberek feje felett és a vélt vagy valódi igazságért üldöztetésben részesültek a népek. Ezekben az időkben sokan elpusztultak. Mégis mindig volt remény, akarás, tett a túlélésre és volt menekvés is.

Most amikor az életkörülmények ismét sok helyen fordulnak és fordultak válságosra, azt mondom mégis, hinni kell a jobb élet eljövételében, és minden lehetőt megtevé ezért, igyekezni kell túlélni ezt a válságot is.

Ezekről gondolkozva jutott eszembe a családom esete, a mi túlélésünk. Mert mi is megpróbáltunk talpon maradni. Kérem, olvassák el ennek a történetét.

Pásztorné Adrienne

Pásztor Adri

Túlélés

Tavaszi hírnökként, a havat olvasztó első melegebb széllel érkeztem erre a világra; 1943. március 31.-én Kassán. Ma ez a város a Košice nevet viseli, és Kelet Szlovákia székvárosa, de akkor még Magyarországhoz tartozott.

Apám német (sváb), olasz, szlovák és magyar gyökerekkel rendelkező családból származott. Ő, mint bíró, az ottani Járásbíróság alelnöke volt. Kilenc nyelvet beszélt az eszperantón kívül. Édesanyám családja szlovák-magyar eredetű ősöket tartott számon.

Születésemkor még dúlt a második világháború, de egyesek már látni vélték az újabb kor derűs hajnalát és örültek, hogy az emberiségnek mégis csak sikerül túlélnie ennek a korszaknak a borzalmaival is.

1945. február 28-án volt a határideje annak a lakossági közvélemény-kutatásnak, mely során mindenkinek írásban nyilatkoznia kellett egy kérdőíven; milyen nemzethez tartozónak érzi magát, - tehát a szlovák, német, magyar, cseh, lengyel vagy ruszin néphez-e?

Senki sem ismerte ennek a nyilatkozási kötelezvénynek az okát, a magyarázatát. Csak a politikusok tudták, hogy a későbbi Csehszlovák állam akkor volt megszületőben.

Szüleim tehát a kérdőíven aláhúzták a magyar szót és így közölték, hogy a magyar nép tagjának tekintik magukat. Aztán még aznap délután postázták is a nyilatkozatot Kassa város vezetősége részére.

Másnap reggel; 1945. március 1-én reggeli öt órakor katonák az ajtónkat puskatussal verve vertek fel az álmunkból.

Álmos szüleimet utasították: máris öltözzenek, vegyék magukhoz az összes személyes és családi iratainkat, készítsenek három napra való hideg élelmet és kövessék a kíséretként kijelölt tiszteket. Ezeket kívül semmit sem vihetnek magukkal közölték a szüleimmel.

Minden a rendelkezésük szerint történt, hiszen akkor még háború volt és katonákkal ujjat húzni nem volt tanácsos. Otthonunk kulcsát a főtiszt vette át, aki a távozásunkkor lepecsételte az ajtónkat kívülről.

Szüleim nem tudták, hová kell menniük, mi lesz a sorsunk, miért kellett elhagynunk az otthonunkat. Nagyon féltek, mert már hallottak a korábban összegyűjtött zsidókról és

sorsukról: a Holokausztról. Annak ellenére, hogy mi nem voltunk zsidók, a bizonytalanság bénító volt.

Szüleim engem és a csomagokat a babakocsiban tolva, a frissen hullott puha hóban alig tudtak előre haladni, gyakran noszogatták őket, hogy előre, előre. A városon kívül ahová a katonák vezettek bennünket, a hozzánk hasonlóan nyilatkozókkal találkoztunk. Amikor mind együtt volt az összes azonosan nyilatkozó család, a katonák utasítottak bennünket, hogy most már menjünk haza Magyarországra. Szüleim az otthonuk és javaik elvesztése miatti fájdalmuk ellenére rettegésüktől megszabadulva örültek megmaradt életüknek. Nem tudták, hogy Magyarországon majdnem ugyanabban az időben ezzel azonos események zajlottak le, csak ott a szlovák eredetű lakosságot érintette ez az intézkedés. Így működött a nagy politika akkoriban.

No, a mi csoportunk három napig havas esőben ázva, fázva gyalogolt át a zöld területeken, szántóföldeken, amíg az akkor már szlovákosodó Kassától elérte az első magyar települést Szikszó nagyközséget. Ott a kedélyek megnyugtatója és az ágról szakadt szájalomra méltó emberek megsegítése végett a csapat tagjait a faluvezetőség a falu lakosai közé helyezte el, szállást, élelmet, száraz ruhát, meleget biztosítva nekik. Az a falu, mely ma már város, 25 kilométer távolságra fekszik Miskolchoz.

Mi tovább akartunk menni Miskolcra, az ottani rokonainkhoz. Az akkori háborús körülmények között még nem volt vonatközlekedés az utazóközönség számára. Csak katonákat szállító tehervagonok haladtak át egy-két megmaradt sínpáron..A falu vezetősége nem javasolta a szüleimnek, hogy gyalogosan induljanak el Miskolcra velem, a karon ülő gyermekkel. Így maradt a családunk a bennünket jó szívvel befogadó faluban 1945. március 1-től 1947 októberéig.

Egy öreg, özvegy gyógyszerésznő (Rimai Zoltánné Ilonka néni) adott nekünk lakást a saját háza portáján belül. Házát, a bankkal határos telkén akácfás, orgonabokros parkocska övezte egynyári és évelő virágágyásokkal. E mögött állt a mi leendő otthonunk és mögötte egy kis zöldes kert. A virágos parkban egy faragott fából készített japán pavilon állott. Az ő otthona a főépületben volt, mely a gyógyszertár épülete volt egyben. A főépület tetejéről az esővizet sárkányfejes esőcsatorna vezette le. Szerencsére, a részünkre átadott épület teljesen száraz, téglafalú és fűthető volt. A falu orvosa (Dr. Komjáthy Dezső) a családtagjaival régi és már használaton kívüli bútorokkal, ágyneművel, ruhákkal, főzőedényekkel, élelemmel és a további életünk megkezdéséhez szükséges dolgokkal látott el bennünket.

Apám, sajnos sehol sem kapott állást. De nekünk pénzre volt szükségünk a túléléshez, hogy ne kelljen könyörögnünk a legszükségesebbekért az életünk folytatásához és azért is, hogy ne kelljen mindent ingyen elfogadnunk a jószívű adakozóktól. Így mit lehetett tenni?

Apám meghirdette a falu kisbírója által, hogy aki akarja, azt megtanítja a szlovák, orosz, német vagy akár görög, latin nyelvekre is, de pénzért. Nem volt jelentkező. Apám tehát elment a falusiakhoz nekik szükséges munkákat végezni, fát vágni, földet művelni, kecskét, szarvasmarhát etetni, istállót takarítani és a kitakarított trágyát kitalicskázni a gazdálkodó szántó földjére. Szabadidejében fűzfavesszőkből fonott székeket, kosarakat készített.

Kukoricacsuhéból a napsütés ellen védő kalapokat készített. Régi kalapokból papucsokat varrt. Régi, de még nem korhadt farönkökből lakásdíszeket és használati tárgyakat faragott. Ezeket eladta a falubelieknek.

Mindenki vett tőle valamit, hogy segítsen, de senki sem adott pénzt. Mindenki adott valamit, amit tudott. Kaptunk például tüzelőt, zsírt, napraforgó olaját, rizst, burgonyát, vagy akár egy tojást, vagy valamennyi tejet. Kaptunk búza és kukoricalisztet, vagy darát. Ezekből édesanyám tudott kenyeret sütni, vagy kását főzni, a frissel sajtolt napraforgó mag vissza maradt anyagából süteményt sütött anyukám. Elmondásuk szerint én már öt éves voltam, amikor először ettem húst. Kiköptem, mert nem tudtam, mi az.

Háziasszonyunk vető-magvakat is ajándékozott nekünk és felajánlotta, hogy szüleim vállalják el részesművelésre a házacskánk mögötti zöldséges kertet. A terményből egy rész lesz a háziasszonyé, egy részt eladunk belőle és ennek a haszna közös lesz, a további két rész a miénk, ajánlotta Ilonka néni.

Így jött el az első hazai Karácsony ünnepünk a baráti községben Szikszón.

Nem volt karácsonyfánk, és hús sem az asztalunkon. De háztulajdonosunk meghívott bennünket magához, hogy együtt ünnepeljük a „Szent Estét”, Jézus születése napját. Ilonka a patikus néni vastag párnákat rakott a japán pavilon padjaira. Szüleimmel együtt engem is vastag elhasznált szőrmebundákba öltöztetett be, hogy meg ne érezzük a hideget az erősen ragyogó téli ég alatt. A békés holdfényben szalonnát sütöttek és hozzá lágy fehér kenyeret fogyasztottak. Régen nem láttak már olyan kenyeret. A borleves (tojásos, cukros, fahéjas forralt bor) szürcsölése közben beszélgettek. Én a kis gyermek frissen sült, mazsolával teli mandulás kalácsot kaptam meleg tejes csokoládéval. Mindenről Ilonka néni gondoskodott. A sötétben pattogó tűz, a mindent átható szeretet, a bennünket őrző sárkányok és az addig ismeretlen finomságok egészen elvarázsoltak engem.

Ezerkilencszáznegyvenhét októberében, édesapám a bírói végzettségének megfelelő munkakört kapott a Miskolci Járásbíróságnál. Elhagytuk hát az én tündérországomat és beköltöztünk Miskolcra. Rokonaink éltek ott. Anyai nagyanyám és keresztanyám családja. Most már nem élünk messze anyám özvegy édesanyjától.

A házat, melybe beköltöztünk, a szomszédunk gazdasági udvara vette körül. A mi lakrészünk és a szomszédunk lakása valamikor egy család tulajdona volt, így most mi a két család vettük bérbe. A mi lakrészünk eléggé jó állapotban volt és végre a magunkéban lehettünk.

Utcánkban addigra már eltávolították a háború alatti bombázások miatt az utcára kidőlt házfalakat, romokat. Az utcán járva láthattam a világháborúban megrongálódott sok házat. Az utolsó pusztítás a szőnyegbombázáskor történt, amikor a visszavonuló németek mintegy szőnyeget lebombázták a vasútvonaltól 50-100 méter távolságban elhelyezkedő családi házakat a vasútvonallal együtt. Az iskola is ekkor esett áldozatul. Tökéletes romhalmaz lett. Egyetlen fala sem maradt ép. Újjáépítését hamarosan megkezdték. Mindennap elmentem oda. Szerettem nézni, miként emelkedik a fal. Sok ember dolgozott ott fáradtságot nem ismerve, hogy az iskola ismét a kultúra otthona lehessen. Egy öreg kőműves megengedte nekem, hogy én is tegyek téglákat a gyorsan emelkedő falak téglasorába. Amikor már az iskola teljesen elkészült, örömmel meséltem mindenkinek, hogy én is építettem az iskolát.

Otthon esténként be kellett sötétíteni az ablakokat. Ennek magyarázatát később én is megértettem. Szüleimnek azért kellett befedni az ablakokat, hogy egy eltévedt pisztoly vagy puskagolyó be ne törje azokat és a törött üveg meg ne sebezzen bennünket, ha éppen akkor a közelében tartózkodunk. Akkoriban ugyanis, a nehéz megélhetés miatt sok volt a vasúti tolvaj, akik vas darabokat, gépeket, síneket stb. loptak és eladták, hogy az abból kapott pénzen élelmet vehessenek a családjuknak. Ha az ilyen tolvajok az örök felszólítására nem álltak meg, hanem szaladtak tovább, a rendőrök, katonák lőttek. De ezután nem megnyugvás, hanem újabb idegőrlő időszak következett.

Rákosi Mátyásnak – az akkori Kommunista Párt elnök – rendőrei gyakori kérdésekkel zaklatták édesapámat, aki olyan főnemesi családból származott, mely a 19. század végére már elszegényedett és csak öt hektár területen földművelést folytató család lett, de végül ez is elűszott gyermekeik taníttatása következtében. Így édesapám, mint ennek a családnak a leszármazottja abban az időben az akkori Kommunista Párt által üldözött népréteghez tartozott. Szerencsére, a Járásbíróság vezetője pártfogásába vett bennünket. Ennek köszönhetően menekültünk meg attól, hogy a Hortobágyra büntetőtáborba elvigyenek bennünket mint osztályidegeneket.

Ilyen rettegések között jött el 1947 karácsonya. Akkor már szüleim megnyugodhattak egy kissé, mert édesapám három hónapja dolgozott és egy kevés spórolt pénzzel is rendelkezett a családnak.

December 24-én délután a szüleim sétálni küldtek a szomszéd utcáig, ajánlva, hogy menjek el Jézuskát keresni. Ez alatt az idő alatt akarták a fenyőfát feldíszíteni és az ajándékokat alatta elhelyezni. Azt is ajánlották nekem, ha találkozok az Isten fiacskájával, mondjam meg neki, jöjjön el hozzánk is ajándékot hozva nekünk, mert mi is jók vagyunk.

Már elindultam, amikor a havas eső is esni kezdett. Utam során, Jézussal nem találkoztam. De mire hazaértem, kabátkám teljesen átázott és térdig sáros lettem. A kivilágított ablakokon bepillantva sok helyen láttam már feldíszített fenyőfákat. Elfogott a szomorúság, hogy nem találkoztam a kicsi Jézussal. Amikor hazaértem, beszámoltam arról, hogy bizonyára elkerültük egymást a kis Jézussal, de útközben láttam, hogy már járt sok helyen. Édesanyám mosolygott, először jól megmosdatott, aztán tiszta, meleg és új ruhába öltöztetett. Mire felöltöztem, lassan, ünnepélyesen kinyílt a szobaajtó és én bepillantottam. Bentről jó meleg áradt. A kályha duruzsolt, és az ablak közelében ott állott egy feldíszített fenyőfa. Csaknem olyan magas, mint én voltam. Csengőszót hallottam. A fa ágain színes gyertyácskák égtek, üveggömbök csillogtak és szaloncukrok kínálták magukat, hogy nosza, végy belőlünk. Sok évvel ez után tudtam meg, hogy a karácsonyi bonbonokat az előző éjjel édesanyám készítette cukorból, vajból, víz és örölt dió hozzáadásával. A csomagolópapírt hozzájuk édesapám vagdalta a vásárolt kenyérhez kapott puha selyempapírdarabokból. Mindenkinek nem jutott a szaloncukorból. A többi papírban szén- és kicsi fadarabkák voltak, hiszen annyi pénze nem volt a szüleimnek, hogy minden papír darabkába jusson bonbon. Először imádkoztunk hálát adva Istennek, hogy megérhettük ezt a szép napot, hogy túléljük a szenvedéseket, és a félelemmel teli napokat. Itt, ebben a mi saját lakásunkban éreztük meg azt a felhőtlen boldogságot, mellyel a szebb jövő, a kibontakozás reményét kaptuk meg.

Imánk után láttam meg a karácsonyra kapott ajándékaimat: a nagy játék mackót és a képes meséskönyvet: Hófehérkéről és a hét törpéről. Boldog voltam, de hiába kerestem a szüleimnek szóló ajándékokat. Egyetlen egy sem volt. Ijedt kérdéseimre azzal nyugtattak meg, hogy ők is kaptak ajándékot Jézustól, sőt ők kapták a legnagyobbat! Egymást, engem és sorsunk jobbrafordulását. Én is részese kívántam lenni az ő ölelésüknek. Odavittem hozzájuk a sámlit és arra állva öleltem át őket én.

A „Szent Estén” a vacsoránk olyan volt, mint Szikszón: tejleves, és frissen sült, mazsolával teli mandulás kalács. Édesanyám sütötte és olyan volt, mint amelyet Ilonka néni sült régen. A vaníliás sütemény és a fenyő illata, a karácsonyi öröm varázsa egész valómat betöltötte és hamar mély álomba ringatott. Közben, kint, halkán hullni kezdtek a nagy, puha hópelyhek és reggelre nekem már térdig ért a hó.

(Eszperantóból magyarra fordítva 2009. január 20-án)

Pásztor Adri

A küszöb

Mindazok, akiknek sikerült túlélniük szörnyűségeket tudják, mennyire nehéz a talponmaradás, a túlélés. Ismeretes az is, hogy ez a próbálkozás csak akkor lehet sikeres, ha a segítő ember időben érkezik és a segítség valóban megfelelő. Ennek hiányában a rászoruló szerencsétlen ember talaját vesztheti. Úgy érzi már nincs miért, kiért élnie. Úgy érzi, ez az állapot egy küszöb, melyet ha átlépnek, megszűnik minden szenvedésük itt a földön. Ott a túlvilágon a boldogság várja őket. Ott már semmi sem fáj többé. Béke, csend, nyugalom, örök pihenés várja őket.

Erre számtalan példa adhat okot: lehet betegség, az anyagi állapot váratlan megromlása, a biztos társ-otthon-szülő-gyermek-munkahely, vagy egyéb okok miatt a lelki egyensúly elvesztése.

Ez a döntés nagyon nehéz. Egyesek visszariadnak ettől. De mindig vannak, akik ezt a küszöböt átlépve keresik és találják meg a megoldást életük problémáira.

Miskolc erdős területén Lillafüred felé található a szép, de veszélyes kirándulóhely, a

Molnár Szikla

Ez a hely is a Bükk hegységben található meg, mely része Magyarország Északi Középhegységének. Az Északi Középhegység a földtörténeti középkor jura-perm-karbon időszakaiban keletkezett. A Bükk hegység első részletesebb tanulmányozására a bécsi Földtani Intézet „Északnyugat-kárpáti 144 000-es térképészeti programjának” végrehajtása kapcsán került sor. De ezt máig sok féle vizsgálat követte rétegszerkezetének, korának megállapítására. Kevés olyan hegysége van hazánknak, melyet annyi időn át övezett volna a földtani felépülés alapkérdéseiben a bizonytalanság, mint a Bükk hegységét. A földtani vizsgálatok ma is folynak.

Megállapították, hogy a Bükk hegység földtani összetétele igen sokféle. Van például a finoman rétegzett fehér mészkősziklájú bükki karsztos fennsík, de van dolomitos terület, sőt előfordul sötét-és világos-szürke mészkőszikla, vulkáni tufa, sőt édesvízi mésztufa is. Sőt létezik két törésvonal is, melybe különböző ásványok folytak bele és ott kikristályosodtak (Ilyen a diabaz és a porfir) és még sorolhatnám a sokféle, szemet is gyönyörködtető kőzetet és az előfordulási helyük csodás világát! Mindezeket a *Bükk Nemzeti Park* foglalja magába. Róla róla majd később adunk ismertetést.

Előfordulnak tehát meredek falú fehér mészkősziklák is, melyeket kőomlásos hegyoldal vesz körül. A sziklák szétaprózódása a keletkezésük óta folyik. Az utolsó jégkorszakban ez az elaprózódás lelassult a Bükkben a fokenkénti beerdősödés miatt, de ennek a folyamata most is tart kisebb intenzitással. A gazdag aljnövényzetű tölgyesek alatt képződő barna, helyenként fekete erdőtalajokban (rendzina), vörös agyagos maradványtalajokban bőségesen termelődő CO₂ és humuszsavak közreműködésével e folyamatok lelassulva ugyan, de napjainkban is tartanak. (Erről szereztem tudomást a Miskolci Egyetemen az Ásvány és Kőzettani Tanszék Könyvtára által rendelkezésemre bocsátott kiadványokból: Magyar Földtani Társulat 1964. évi Évkönyv-ből, továbbá Juhász Árpád: Évmilliók emlékei – Magyarország földtörténete és ásványkincsei c. 1987-ben megjelent könyvből)

Nos, a **Molnár szikla** kb. 390 méteres tengerszint feletti magasságával a Miskolc-Lillafüred-Eger közúthoz közel helyezkedik el. Megközelíthető a turista útvonalakon melyek a hegygerincen futnak. Az egyik Lillafüredről vezet ide a Szeleta barlang érintésével, a másik

az említett országúton Lillafüred felé haladó 5-ös, 15-ös számú autóbuszok Csanyik –völgyi megállójától. Szép, fehér szikla, amelyről ha szerencsénk van, láthatjuk a szemközti hegyoldalon kiépített vasúton közlekedő erdei kisvonalat az erdő lombján át, vagy a kiterjesztett szárnyú vadmadarak röptét.

Ehhez a sziklához melyet kereszt jelöl, tragédiák legendája fűződik.

Az egyikről Jókai Mór a 19. századi nagy magyar mesemondó is megemlékezett.

A szikla alatt az út mentén az utazó láthatja a feketefenyőkből álló Bedő nevű fenyvest melyet Bedő Albert telepített. Fölötte magasodik a legendás szikla. Az 1860-as években az ott folyó Színva patakon még két vízimalom is működött. Nos hát, a szikla története az egyik ilyen malomhoz fűződik, melyről Jókai Mór írt, s erről a Wikipédia is szól.

A gazdag molnár lánya beleszeretett apja szegény segédjébe. A fiatalok házassági kínáságáról a gazdag apa hallani sem akart, mert lányának egy közeli, hozzá hasonlóan gazdag földbirtokos férjet szánt. Már kitűzték az esküvő időpontját, amikor a szerelmes pár végső elkeseredésében szerelmük beteljesedésére, hogy ha másként nem lehetnek egymásé, a közös halált választották. Kéz- a kézben leugrottak a fehér szikláról.

Ez volt az a küszöb, melyen átlépve megoldották szerelmiéletük problémáját. Azért választották ezt a megoldást, mert már hallottak arról, hogy egyszer onnan valaki leugrott és a zuhanást nem élte túl. Az a valaki itt a küszöböt átlépve jutott el túlvilágra, ahol csak örömek várták, béke, nyugalom.

Ekkor kapta a fehér szikla a **Molnár Szikla** nevet.

A Molnár Szikla

A fehér szikla küszöbként

A fehér szikla küszöbként szolgálásáról, egy másik történet is szól. Ennek eseménye korábbi a Molnár Szikla szerelmes párjának történeténél. Ez lehetett az a történet, mely alapul szolgálhatott a szerelmesek problémája megoldásához. Erről a históriáról nagyanyám szólt nekem, s ő is még a nagyanyjától hallotta. Ennek eredete a keresztesháborúk idejére nyúlik vissza.

Az egyik bükki faluban élt egyszer egy erős, okos, ügyes legény. Egyformán értett a furkósbothoz és a kardhoz, tudott rejtőzködni, vadászni és az erdei vadakból étkeket készíteni. Mitöbb, jól ismerte a gyógyítást, a gyógyfüvek erejét is. Nem csoda hát, hogy neki kellett

elkísérnie gyakran a Diósgyőri vár urát a különböző hadi útjaira. Így lett kísérője a várúr keresztfiának is, amikor ő a „Szent Földre” ment harcolni. Amikor onnan megtértek, már későre járt az idő. Messze lakott a vártól. Így arról határozott, hogy először a Színva menti faluban megéjszakázik a testvérénél, aztán kerül majd a hazafelé vezető útra.

Már sötét volt, amikor elérte fivére házáat. Testvére nem, csak az asszony volt otthon, de hiába magyarázta annak, hogy ő kicsoda, az asszony nem ismerte meg, nem engedte be. S amikor ő a pajta felé vette útját, hogy ott töltse az éjt, és majd reggel továbbmagyarázza kilétét, az asszony tolvajnak nézte és elkezdett kiabálni: Rabló! Rabló! Hej, emberek, rabló van itt! Hej, emberek, kapjátok el! A kapuk kinyíltak, vas-és favillás emberek jelentek meg és rá akarták vetni magukat a legényre, aki megijedve befutott az erdőbe. Azt remélte, majd reggel igazolja őt a testvére, ha előkerül. De a falunép még az éj egy részében is üldözte, aztán folytatta nappal is. Ő pedig futott árkon-bokron át, át az erdőkön, tüskés erdei növények bozótján. Az ágak vágták, szúrták az arcát, az erdei gyümölcsök húsa, leve rászáradt az izzadság porával az arcára. Az emberek kitartóan üldézték tovább. Egyszer csak, amikor már majdnem beérték és meglátták arcát, utána leprást kezdtek kiabálni. Ő már semmit sem értett, semmit sem tudott. Csak határtalan rettegést, óriási félelmet érzett. Aztán, hirtelen elérte a szikla csúcsát. Holt fáradt volt és tele keserűséggel szerencsétlen sorsa miatt. Egy pillanatra megtorpant, nem tudva mi tévő legyen, aztán ugrott, mert mögötte és előtte is felhangzottak újra üldözői kiáltásai.

Már nem volt ereje többhöz, éhes, szomjas és nagyon fáradt volt. Átlépte a küszöböt, mellyel a túlvilágra vivő utat választotta, hogy véget vessen szenvedéseinek. De lehet, hogy nem látta a mélységet és azt remélte, talán így meg tud menekülni üldözőitől.

Amikor az utolsó lélekzetet vette lent ahová zuhant, odaért a falu bírása és rendelkezett: öntsenek egy vödör vizet a szerencsétlenre, hogy megláthassa ki ő és kitalálhassa vajon miért akart éjnek idején a faluba mindenképpen bejutni.

A víz lemosta a halott összekaszabolt arcáról a porlepte verejtékekkel együtt a vadgyümölcsök rászáradt levét és húsát. A jobbágy nép, az elhunyt lelkeüdvéért porbahullva imádkozás közben megállapíthatta, hogy ez az ember nem volt leprás. A közben hazaért és odaérkezett fivére pedig elmondta, hogy fitestvére olyan vitéz, olyan hős volt, mely nem termett az addigi évszázadok alatt magyar földön a jobbágyok között soha. Sajnos megölte őt az emberi ostobaság, áldotatul esett az átkos vakbuzgóságnak.

A Molnár Szikla környéke márciusban

Napjaink küszöbe

Sajnos, napjainkban is történnek emberi tragédiák, melyek túlélésére az embereknek nincs mindig testi-lelki erejük. Én úgy látom, hogy az ilyen lelkiileg árva emberekből a sok szenvedés hatására kihalt a türelem, az élni vágyás, a küzdő szellem. Egyetlen lépéshez gyűjtik össze minden erejüket. Ahhoz a számomra és talán számukra is a legrettenetesebbhez, mellyel a túlvilágra juthatnak, problémájuk megoldásához mások külső segítsége nélkül. Lehet, hogy nem a Molnár sziklát választják. Választanak gyógyszert, italt, kábítószerket, gázt, folyóvízbeugrást, önakasztást és még sok egyéb lehetőséget. Három évvel ezelőtt történt a következő probléma-megoldás. Egyik munkatársnőm mesélte el szomszédjai történetét.

Mária a fiatalasszony elégedetten élt szép és jó férjével, és imádott kisleányával. Csak az vetett árnyékot boldogságára, hogy orvosai a szülés után figyelmeztették: súlyos szívbeteg és nem szülhet többet, mert nem élne túl a szülést.

Ő már ebbe lassan belenyugodott és csak arra gondolt, hogy kicsi lányát még fel tudja nevelni és boldogságot tudjon adni családjának, meghálálva ezzel férje szerető ragaszkodását..

De, amikor leánykája a kicsi Ica négy éves lett, férje először csak mondogatni kezdte, majd később erőszakosan már követelte is, hogy mindenképpen szüljön újabb gyermeket. Azt is mondta: ha nem vállalja a szülést elhagyja őt, és olyan nőt választ, aki neki két gyermeket szül majd. Mária az ifiasszony végül beleegyezett a szülésbe. Lesz, ami lesz- gondolta. Előző három rossz férje után mindenképpen meg akarta tartani ezt a szép és jó férjét. Orvosai tanácsára végig feküdt a 9 hónapos terhességi időt és császármetszéssel világra hozta kisfiukat. Nagy volt a boldogság, de sajnos nem tartott sokáig. Kicsi fiuk, a születését követő harmadik napon meghalt. Csak a születése után derült ki, hogy a szíve fölött egy gyermekökölhnyi daganattal születő kisgyermek rákos, és menthetetlen. Mária sírni kezdett, belebetegedett kislánya elvesztésébe. Amikor már a kórházból hazatérhetett, nem találta sem a férjét, sem a kislányát. A szomszédoktól kapta meg a tájékoztatást, hol találhatja meg őket. Ádám, a férje a kis Icával egykori barátnőjéhez költözött. Amikor Mária az adott címre megérkezett, Edit asszony – Ádám úr barátnője – megdöbben Mária tekintetétől. Olyan indokkal, hogy süteményt hoz a konyhából neki és Icának, kiment a szobából telefonálni. Szólt Ádámnak, hogy jöjjön haza azonnal, mert itt van a felesége és nagyon furcsa, ő nem tudja mit tegyen.

Amikor Mária megérkezett, éppen ablakot mosott Edit asszony. A nyitott ablak előtt ott állott a szobalétra és a vödör a mosószeres vízzel.

Amikor Edit kiment a konyhába, Mária magához ölelte gyermekét, csókolgatta, beszélgetni kezdett vele, hogy gondolt-e rá amíg ő kórházban volt, milyen az óvoda, és hasonlóról.. Az örvendező gyermeknek elmondta, hogy éppen Istenhez készül megkérdezni tőle, miért vette magához az ő drága kicsi fiacskáját. Aztán megkérdezte Icukát, nem akarná-e látni ő is az égben lakó fényes orcájú Istent? A kislány igenlő válaszára ismét magához ölelte őt aztán elmondta még neki, hogy kéz-a kézben ők először leszállnak majd a földre, hogy a most odaérkező apját köszöntsék, aztán dobbantanak egyet és felrepülnek az égbe Istenhez, mint ahogy ez már szokás. Felléptek kézenfogva a szobai létrára, aztán kiléptek a toronyház tizedik emeleti lakásának az ablakán. Akkor értek földet, amikor Ádám a jó férj éppen odaérkezett a kapuhoz

A továbblépés

A fentiekben leírt esetekben néhány ember szánnivaló életéről és haláláról írtam. Az ő végső, problémamegoldó lépésük érthető, ismerve az előzményeket.

De a kedves olvasó azt képzelheti, hogy ezt a probléma megoldást sugallom én is. Nem, erről szó sem lehet. Ezt a lépést nem fogadom el. Én az élet fennmaradásának a híve vagyok. Az én jelmondatom ugyanaz, mint nagy költőnké: Madách Imréné, melyet - Az Ember Tragédiája - című művében fogalmazott meg.

„... Ember! Küzdj, és bízva bízzál!”

A természetben minden élőlénynek meg van a maga szerepe, mely által biztosítja az életben a harmóniát. A természetben minden élőlény az életben megjelenésétől az elhalásáig éli a maga életének természetes folyamatát. Olyan már előfordult, hogy egyik élőlény a másik biztonságát védve feláldozta a saját életét. De olyan nem, hogy az életét önszántából eldobta volna magától vagy az utódjától. Az élet szép, de sajnos nagyon rövid. Mi emberek úgy hisszük, hogy a teremtés koronái vagyunk. Úgy kell élnünk hát, hogy példát mutassunk azoknak akik velünk együtt, vagy körülöttünk élnek és valamilyen módon kötődnek hozzánk. Nem az élet eldobására mutató példát, hanem az élni akarásra, a küzdeni tudásra, a túlélési tudásra való példát kell megadnunk nekik. Azt kell megmutatnunk a meghasonlottaknak, hogy az élet tele van apró örömök milliójával, és ezek az örömök, szépségek mindenkire várnak; ezért nem szabad elmenni mellettük. Nem csak azé a glória aki talpon tud maradni, hanem azé is aki minden elesés után újra fel tud állni és tovább tud lépni.

Egyszer egy idős ember adott nekem egy tanácsot:

- Ha sötét van körülötted, gyújts gyertyát – mondta.
- Nem lámpát, az több fényt ad?!- kérdeztem én.
- Elsőnek a gyertya is elég – szólt.

Ne nagy tettekkel kezdjük a segítségadást. Ha beborult az ég és minden sötét és kilátástalan, a gyenge fényt is el kell fogadni, Egy picit tett már visszavezethet a helyes útra, ahonnan tovább tudunk lépni már magunk is, és tovább haladhatunk az utunkon. Hiszen, csak egyszer élünk! Meg kell hát tapasztalnunk minél több örömet, szépséget, jóságot, kellemeset melyet az élettől pusztán a létezésünkkel már meg kapunk és másoknak tovább adhatunk.

Bizonyára már önök is átérték azt a csodát, hogy amikor az örömeiket továbbadták, elmesélték másoknak, mennyien mosolyogtak vissza önökre minden irigység nélkül, ugyanolyan örömmel. És, amikor a bánatukat, nagy bajukat vallották meg ugyanezeknek az embereknek, mindig akadt köztük valaki, aki segített és önök a segítő baráti szótól, baráti kéztől megnyugodva már tudták folytatni az életüket.

Merjék hát elmondani örömeiket és bánatukat is. Ne maradjanak a bajaikkal egyedül és fogadják el a legkisebbnek látszó emberi jószándékú segítséget is. Ezek vezetnek át a sötétségen. Ezek a kicsiny lépések; bizalom az embertársainkban, hit az életben és a szeretet vezetnek bennünket azon az igaz úton, mellyel saját utunkat végigjárhatjuk a természettel való örök harmóniában.

Pásztorné Adri

Magyar szólás-mondások

„Aki á-t mond, b-t is mondjon.
Kétszer ad, aki gyorsan ad.
Ajándékelfogadás, szabadságeladás.
Aki nagyon alázatos, a legtöbbször gyalázatos.
A jó barát drágább az aranyból...”.

(Csiszár Ada-Kalocsay: Domfabriko: 6000 szólás és kifejezés/MESZ/)

Novotny Gyula **Az Avasi Templom** -Folytatás- II.rész

Az Avasi Református Templom Harangtornya

A mai templom keletkezése

Nézetkülönbségek a mai templom építése körül

A XV. századból már van néhány eligazító adatunk. Azonban ezek sem nyújtanak a mai templom építésének megkezdéséről és befejezéséről megnyugtató, biztos adatot. Egyesek szerint a kőfaragványok, különösen pedig a pillérlábazatok részüi Zsigmond király korára utalnak. Tehát az 1400-as évek körül indulhatott volna meg az építkezés./Marjalaki

Kiss.L./ Lehetővé tehetette ezt a viszonylag nyugodt helyzet, a néhány évtizedig tartó török zaklatás nélküli állapot, az egyházszeretet és az anyagi fellendülés.

Marjalaki Kiss Lajos 1929-ben „Mikor épült az avasi templom?” címen megjelent munkájában ezt írja: „1365 után még nem sok év telhetett el, amikor a város polgársága hozzáfogott egy városhoz méltó új, nagy templom építéséhez. Ez a nagy méretű templom a város feletti magaslaton, az Avas hegy oldalán, több évtizeden munkával létesült és Zsigmond király uralkodása alatt, az 1400. esztendő táján vették használatba. Ezt mutatja a templom 1924.évi takarítása alkalmával az északi falon előkerült, még az eredeti vakolású falra festett felirat. Ez az írás meglehetősen megrongálódott az idők folyamán, de a rajta lévő 1402 / MCCCCII/ évszámot elég jól ki tudtam betűzni a renoválás alkalmával.”/Marjalaki Kiss.L.1927.6./

„Megfogható” bizonyítéknak írja tehát az 1402-es évszámot, erősítve tovább, hogy az oszlopokon látható liliom, a csúcsíves szerkezet, a halhólyagos mérművek azt mutatják, hogy „az avasi templom építése csakis 1400 táján, Zsigmond király uralkodása idejében történhetett.”

„Ha valaki mégis kételkednék az építkezés ilyen késői voltában” - mondja M.Kiss Lajos, annak meggyőzésére hivatkozik Zsigmond király 1411-ben kelt kiváltságlevelére, illetve annak egyik kitételére: /Marjalaki Kiss.L.1927.6./ Zsigmond ugyanis a polgárság áldozatkészségével felépített templom „fenntartásának és szabad papválasztásának jogát örök időkre”, Miskolc város tanácsának és polgárságának adományozta, amelyet Mária királyné is megújított 1523-ban. A hivatkozott kiváltságlevelet mi is közöljük Zalán Menyhért fordításában:

„...sőt beleegyezzünk és ezen királyi tekintélyünknel fogva jelen levelünk által megengedjük, hogy amíg, amikor és ahányszor a Szent István király tiszteletére, az ő lelkük üdvösségének előmozdítása végett a maguk körében nem régen/dudum:imént, minap/ megalapított plébánia templomnak plébániája, vagy rectorátusa/elöljárósága/ akármilyen módon, vagy bárhogyan jog szerint megüresednék, ettől fogva mindannyiszor ugyanazon bíró, esküdtek és a többi polgárok és vendégek, továbbá mindkét ti. a mi új és régi városunknak, melyet Miskolcnak hívnak, egész közössége bármelyik derék és alkalmas papot plébánossá, igazi és törvényes, az ő lelküknek tiszteletre méltó és megfelelő pásztorává, közösen hasonló akarattal egyöntetű/egyetértő/ beleegyezéssel élére állítani, megválasztani, beiktatni és fenntartani akarnak, a kijelölésnek, választásnak, beiktatásnak és a szokásos módon örök időkre való fenntartásának szabad, biztos és zavartalan jogát, a mi engedélyünknel fogva és különös kegyünkől élvezzék ezen levelünk érvényénél és bizonyosságánál fogva, melyre azon titkos pecsét nyomva, melyez mi ti. mint Magyarország királya használunk etc.”/Marjalaki Kiss.L.1927.7./

A kiváltságlevél tehát a templomot nemrég/imént:dudum/ építettnek említi. Ez az adat véget vet a különböző és a hagyományra építő állításoknak, egyes történészek elképzeléseinek, hogy ugyanis a ma fennálló templom már a XIV. században felépült. Zsigmond kiváltságlevelének hangvétele is elárulja, hogy nem restaurálásról, hanem új alapítású/fundatae/ templomról van szó - állapítja meg M.Kiss Lajos -, amely az első templomnak /templomoknak/ a középső csarnok pilléreinek csak az alapját és Szent István titulusát őrzi.

Az északi karzat mellvédje és a pelikános baldachin /felvétel a XIX. század végéről./

A tanulmányt összefoglaló, befejező részben elhangzik a megállapítás: „Miskolc város nagy temploma tehát 1400 körül épült, nem királyi kegy, nem földesúri ajándék, hanem a polgárság véres verejtéke, kitartó áldozatkészségek árán létesült.” /Marjalaki Kiss.L.1927.7./ M.Kiss Lajos egy másik tanulmányában, később revideálva álláspontját, azt írja, hogy „a templom szerkezete, belső kiképzése, a faragott oszlopok és ablakok köcífrái mind arról beszélnek, hogy a XV.század dereka is elmúlt, amikor a belső berendezéssel is elkészültek. Legutoljára maradt a falak festése.”/Marjalaki Kiss.L.1936.12.15./

Az 1926-os évben, amikor az északi oldal faalkotmánykarzatát lebontották / bemutatjuk az északi karzatot ábrázoló egykori felvételt./, a falak portalanításakor /ti. a részben elkorhadt mennyezet széles repedésein át a padlástérből állandóan hullt a por/ a falakat meszelték, a belső tér északi falán mintegy 10 m magasságban latin nyelvű szövegtöredék került elő. Akkor ennek különösebb jelentőséget nem tulajdonítottak, de a kutatáshoz megfelelő lehetőség sem állott rendelkezésre. Szabó Ferenc 1936 nyarán társadalmi megszervezéssel és az egyház anyagi támogatásával néhány barátjával /Lesih Andor, Demes Béla, Marjalaki Kiss Lajos, Megay Géza./ hozzálátott a szükséges állványzat elkészítéséhez. A szennyeződés eltávolítása és egyes helyeken a visszamaradt mészrétegfeltok leválasztása után, a Megay Géza által elvégzett konzerválás és lefényképezés alkalmával a szöveg kibetűzésekor derült ki, hogy az rendkívüli módon megrongálódott. Ebben nemcsak az évszázadok, a konzerválás nélküli 10 esztendő, hanem főképpen a tűzvész és az azt követő két évtizedes tetőnélküli állapot, az időjárás játszotta a legsúlyosabb szerepet.

A 15 cm magasságú gótikus XV.századi minuscula betűkkel írott 4 soros szövegtöredék eredeti fényképe a 22.oldalon.

Szövegtöredéke pedig 4 sorban:

- I. anno/ incarnationis/ 1489/ die/ m artis / ilico /
- II. ..T / mathei / ,initum / ? / ...t / ..a...n / hec /
- III. ecclesie / miranda / ? / ? / ? / ? / ? / sctus
- IV. ? / johannis / arti / ? / . ili.io / ..ion / ? /

Az északi falon talált felirat

Az értelmezhető rész Klein Gáspár fordításában: „Az Ige megtestesülésének 1489. esztendejében Mars / ? / napján, kedden, ezen a helyen...”

A felirat tanúsága szerint tehát, a templom festése 1489-ben, Mátyás király uralkodása idejében történt. A szöveg azonban nem árulja el, hogy 1489-ben az első festés történt-e meg, s ezzel a templom egészének az építése, felszentelhető állapotba hozása valósult meg, vagy pedig egy a felújítást megismétlő festést végeztek el. A felirat negyedik sorában olvasható „johannis” névvel kapcsolatban M.Kiss Lajos azt valószínűsíti, hogy a szó János nevű papra /Marjalaki Kiss.L.1936.12./ vonatkozhat, mert egykorú feljegyzések szerint az avasi Szent István székesegyháznak az 1489 -1504. években valóban volt János nevű papja.

Ugyancsak ő, az 1489.évvvel kapcsolatban arra a következtetésre jut, hogy a szöveg második sorában olvasható „mathei” szó az akkor uralkodó Mátyásra vonatkozhat és idő meghatározást nyújt. /Marjalaki Kiss.L.1936.15.13. Entz Géza szíves közlése: a „mathei” szó Máté-t jelent./ Álláspontja szerint a templom felépítésére a XV.században annál is inkább lehetőség nyílik, mert Miskolcon a XIV.század végétől már a különböző céhek nemcsak életképesek, hanem erősen virágoznak, a város életében hathatós szerepet játszanak.

Az 1941-ben szőnyegre került templomrenoválás alkalmából M.Kiss Lajos a miskolci Magyar Jövő napilapban /Figyelő: Magyar Jövő 1940jan.4.sz./ tájékoztató jellegű publikációt közölt a templomról és építésének koráról, melyben az építkezés befejezését 1331., illetőleg 1411. évre tette.

Egy nappal később ugyanebben a lapban M.Kiss. Lajos közleményére „Figyelő” aláírással „Mikor épült az avasi templom?” cím alatt reflexió jelent meg, / Figyelő:Magyar Jövő 1940.jan.5.sz./, amelynek figyelemreméltó néhány megállapítását indokoltan látjuk idézni:”Kétségtelen - írja - mindkét megállapítás téves. Templomunk építészeti formái és pedig az ablakok kőrácsdíszének halhólyag idomai és egyenes vonalakba átmenő alakzatai, az ablakok, valamint a boltozatok megmaradt homlokíveinek kialakítása stb., mind a gót stílus hanyatlási korára, a késői gót korra utalnak és ezen formák alapján a templom keletkezésének ideje a XV. század végére tehető.”

„Az építés idejére vonatkozólag – írja továbbá „Figyelő” – még biztosabb támpontot nyújt a templom különleges alaprajzi elrendezése. Templomunk ugyanis a hazánkban ritkaságszámba

menő ú.n. szentélykörüljárós csarnoktemplomok közé tartozik, mely elrendezés Magyarországon az avasi templomon kívül még csak a brassói fekete templomnál, a budapesti belvárosi plébánia templomnál, valamint az egri régi székesegyháznál fordul elő. Ez alaprajzi elrendezés külföldön, főleg Németországban elég gyakori és vannak olyan templomok, amelyek alaprajza az Avas-i temploméval teljesen azonos! Ezek a templomok pedig mind 1445-1460 körüli időkben épültek.

Ha már most figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy a különböző korok építészeti stílusai hozzánk külföldről szivárogtak be, de nálunk csak mintegy félszázaddal később jelentek meg, egész bizonyossággal állíthatjuk, hogy az avasi szentélykörüljárós templom építéséhez 1450 előtt aligha foghattak hozzá és hogy az építkezés ideje a XV. század végére, sőt esetleg a XVI. század elejére tehető... Ez nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy a mostani templom helyén régebben egy másik templom is létezett, amely elpusztulhatott. Sőt a mai templomnak is van egy része, amely jóval régebbi keletű.” Itt a „Figyelő” hivatkozik Möller Istvánra, aki „a templom belsejében, a torony két oldalán lévő oldalhajó nyúlványok pillérei és főleg ezek lábazatai figyelembe vételével ezt a részt 1380-ból származónak tartja. Arra azonban, hogy az 1380 körüli építkezést miért csak 100 év után és miért egészen más elrendezés szerint folytatták - megállapítja - műszakilag feleletet adni nem lehet.”

Szükségesnek ítéljük és eligazodás szempontjából hasznosnak tartjuk a cikkből kiemelni: „Természetes, hogy amikor szentélykörüljárós templomról beszélünk, az avasi templomnak nem a mostani, eredeti formájából kivetkőztetett állapotát értjük. A mostani vaskos, négyszögű belső pillérek helyén ugyanis eredetileg karcsú, nyolcszögű pillérek állottak, amelyek hátul a szentélyt körülfutották, de ezek később elpusztultak.”/Figyelő: Magyar Jövő 1940.jan.5. sz./

Érdekes „Figyelő” véleménye az 1895-ben épült orgonakarzatról. /ez többek véleménye is! Az építésnél ugyanis, észrevételezi, nem vették figyelembe az eredeti karzat helyét és méreteit, holott annak nyomai ma is érzékelhetők. A fő és oldalhajók pilléreinek állására nem tekintő, az oldalhajókat ketté metssző építést stílszerűtlennek látja.

Möller István álláspontja szerint: „Annak idején a késő gót stílusban, mint három hajós csarnok-templom épült fel; gazdagon tagozott, kőből faragott pillérekkel, bordás boltozatokkal, a nálunk ritka elrendezésű belső kórossal és a szabályos 10 szög 5 oldalával záruló kórus – körüljáróval, korának legfejlettebb formáival, dekoratív elemekkel gazdagon díszítve, a falak freskókkal borítva, fényes belső felszereléssel. Mindebből mi van még meg? csak a pusztulásokat idéző nyomok. /Möller I. 1925.10./

Möller István tehát azt a megállapítást teszi, hogy a templom mai formájában, a „részletek egybevágó tanúsága szerint” a kórus körüljárós alaprajzi elrendezésének megtartásával, a XV. században épülhetett.

A templom építésével, építésének korával kapcsolatban foglalkoznunk kell ifj. Csemegi József álláspontjával is, aki a templomtestnek egy építési korszakban való születését vallja, és azt a sajátos álláspontot képviseli, hogy a templom alaprajzi arányai Hans Stethaimernek, a „landshuti iskola” alapítójának alkotásaival és az ezek hatása alatt épült templomok sorával mutat egyformaságot. Kifejezésre juttatja azonban azt is, hogy a „landshuti építő iskolának csupán a hatása olvasható ki a templom alaprajzából és így építésének korát az iskola utáni időkben kell keresnünk.” Indokolja ezt azzal is, hogy a landshuti iskola hatása több, mint egy emberöltőn keresztül életerős volt. A templom „dél-német előképei mind a XV. század első feléből származnak. Ezen az alapon a templom keletkezési idejét a XV. század közepére lehet helyezni.” Ugyanerre a megállapításra jut, amikor a részletformák vizsgálatával is foglalkozik.

A csonka toronnyal kapcsolatban azt a megjegyzést teszi, hogy „a torony északról és délről is a templomtérhez kapcsolt, azzal egymagasságú és a torony alaprajzi területével nagyjából egyenlő két helyiséggel határos, melyekből a torony csatlakozó falain gótikus

ablakokat fedezhetünk fel. Ez arra vall, hogy a torony e két oldala valamikor szabadon állott és a mai templomtest tervezője ezt a meglévő építményt elképzelésébe illesztette.”/Csemegi J.1937.255-259./

A „Szent Mihály arkangyal” és a „Szűz Mária mennybemenetelének tiszteletére és dicsőségére” templomunk mellett épített kápolnák történetének tanulmányozása során olyan oklevelet sikerült találnia Keszi Kovács Lászlónak a kápolnákról írott dolgozatában, amely az Avasi templom építéstörténete szempontjából jelentős adatokat szolgáltat. A Szűz Mária-kápolna építésének és kegyuraságának jogát egy csabai Kowách István nevű szorgalmas és nagyvagyonú ember kapta a kegyúr városi tanácstól. A jus patronatus /K.Kovács L. 1972.56./ jogot adományozó latin nyelvű okirat Miskolcon az Úr 1489. évében keresztelő Szent János ünnepe utáni pénteken/ június 26-án/ kelt Paulus de Kamancz nótárius aláírásával. Az oklevél magyar fordításából idézzük az Avasi templomra vonatkozó adalékot: „...Kowách István úrnak engedélyeztük...hogy kápolnát építsen...plébánusunkkal a tiszteletre méltó Themeswáry Mihály úrral a szabad művészek bakkalaureatusával / babérkoszorús/ együtt, aki a Szent Istvánról elnevezett templomunkat az alapoktól az előbb mondott kápolnával velünk együtt tervezte és építeni, rakni kezdte...” /K.Kovács L.1972.56./

Ezek szerint megismertük a templom tervezőjének és építésvezetőjének a nevét: Themeswári Mihály akkori plébános személyében./ K.Kovács L.1972.58./ A felszentelés ideje pedig az okirat kelte: 1489.június 26. Ha a felszentelés időpontját egyeztetjük a templom északi bejáratának gótikus ajtaja fölött 1924-ben előtűnt, de csak 1936-ban megfejtett szövegben lévő 1489-es évszámmal, úgy véljük, kétséget kizáróan elfogadható az az álláspont hogy a templom és kápolna együttesen történt felszentelésének idejét rögzíti. A felirat szövegében lévő Johannes névről, amíg M.Kiss Lajos azt állítja, hogy az nem más, mint a templom akkori papjának neve, amelyről az előbb elmondottak alapján már tudjuk, hogy nem ez volt, addig K. Kovács László szerint a Johannes Keresztelő Szent Jánosra, a kelezéssel kapcsolatban utal. /K. Kovács László. 1972.60./

A templom pusztulása és mai formája

Mielőtt a század legsúlyosabb eseményéről szólnánk, megemlítyük, hogy az egyházi hitéleti alkalmakon kívül minden nagyobb közéleti összejövetel, iskolai ünnepély a templomban zajlott le. Ezek közül kettőt emelünk ki a század életéből:

Az egyik nevezetes esemény 1541. december 21-én történt, amikor a Fráter György által összehívott gyűlés, 13 vármegye nemességének képviselői Ferdinánd királyhoz való ragaszkodásukat kinyilvánították és egyben kifejezték sérelmeiket „ a hatalmaskodó főurak kíméletlen zsarnoksága miatt, amellyel az alsó nemességet háborgatják.” /Szendrei J. 1890.105./

A másik fontos esemény 1596-ban történt, amikor „Eger eleste és városunk újabb feldúlása után előljáróink és véneink ősi szokás szerint az Avasi Szent István templomban gyűltek egybe tanácskozandó a lerombolt és feldúlt város újjászervezése felett.” / Szendrei J.1890.117./

A XVI. század szomorú eseményekben gazdag történetének, a mohácsi vésznek, a három részre szakadt országnak minden nyomorúságát szimbolizálja az 1544-ben leégett és majdnem két évtizeden át fedél nélkül pusztuló templom sorsa. Mi volt az előzmény?

Mehmet budai pasa az 1580-as évek elejétől sokszor és hiába „üzengetett” a miskolciaknak – olvassuk Borovszky történeti munkájában / Borovszky S. 1909.39./ -, küldjenek serege részére különböző élelmiszereket: terményeket, állatokat. – A nagy távolság miatt a város vezetői ezt nem vették komolyan, „rá sem hederítettek”. Az elzárkózás bosszút, a bosszú tetteket szült és a basa 1544 augusztusában 8000 főből álló sereggel elindult megtorló, harácsoló és túsokat szedő útjára Miskolc felé, közben kirabolva, felégetve,

elpusztítva mindent. Az egykori írás így emlékezik meg a hadjáratról: „Onnan ő elhoza 4000 rabokat kikkel ő hajték számtalan barmokat.” A pusztítás oly nagy volt, hogy a város és rajta kívül 45 falu népe még 1550-ben sem heverte ki.

A templom történetében a legmélyebben megrendítő esemény 1544 őszén zajlik le, amikor Mehmet pasa csapatai megjelennek a városban és azt kirabolva, a várost feldúlva, felégetve, a templomra is rátörnek és – a hagyomány szerint – a lakosság által odamentett ételmezt kifosztva, bosszúból a templomot is felgyújtják. Akkor ég le először s egyben utoljára a r.k.liturgia számára felékesített nagytemplom. Akkor dől le tornya, magával sodorva, beszakítva a 3 hajó csúcsíves boltozatát és megsemmisítve annak belső berendezését, oltárát, szobraikat és szentképeit, amelynek egy részét valószínűleg már a nagy reformátor, Dévai Biró Mátyás megjelenése / 1543 / és szolgálata kezdetén – tehát a templom leégése előtt – eltávolították és a puritán, egyszerű szertartás számára megfelelő módon átalakították. Erről a borzalmas katasztrófáról feljegyzés nem maradt.

A belső berendezés értékét, szépségeit Szendrei János a Miskolcra szóló nagy monográfiájában így áldotta vissza: A templom „belsejében a középkor művészi szellemében ragyogó színekkel volt kifestve / polychromia /, faragott és aranyozott oltárain drága képek és ereklyék függtek és a fő falakat vallásos, s talán magyar történelmi tárgyú, vagy legalábbis ómagyar szentekre vonatkozó, legvalószínűbben a templom védszentjének, dicsőült Szent István első magyar királyunknak életét tárgyaló freskó-festmények borították, melyek egyes részletei 1895-ben kerültek napfényre, azonban fájdalom olyan töredékesen, hogy a kép tárgya megállapítható nem volt. Belső bútorzatának is hasonló fényűnek kellett lennie, hiszen azok elkészítéséhez Nagy Lajos király és ennek leánya Mária királyné, valamint Mátyás király, akik Diósgyőrből nem egyszer jöttek át falai közé imádkozni, gazdag adományokkal járultak hozzá. / Szendrei J. 1890.30./

A templom tűzvész utáni történetét vizsgálva, a súlyos helyzet megvilágításáért és a bekövetkezett események megértéséért el kell mondanunk néhány dolgot.

A diósgyőri uradalom 1515-től az egész évszázadon át magánosok tulajdona volt, ami nagy lehetőséget adott arra, hogy az egyéni kapzsiság és a visszaélések sora tomboljon. Ebbe a gazdasági hatalommal rendelkezők sorába tartozott Balassa Zsigmond főispán és neje Fánchy Borbála, akik I. Ferdinándtól 1540-ben 20000.- arany forintért megvették a várat. A megözvegyült Fánchy Borbála, még inkább, mint férje hallatlan erőszakosságával, vakbuzgó és türelmetlen vallásosságával formálisan üldözte, „kegyetlenül sanyargatta” a város előbb luteránussá, majd reformátussá lett polgárait úgy, hogy amikor a templom leégett, a tetőzetéhez szükséges faanyag, a falak helyreállításához és tartóoszlopok kialakításához szükséges kő és mészbükki kitermelésének, előállításának lehetővé tételéről volt szó, mereven elzárkózott, engedte, hogy a templom évek során fedél nélkül maradván pusztuljon. Nem elég volt a tűzvész rombolása. Fánchy Borbála kegyetlenségének áldozatául esett még az is, ami megmaradt. Főképpen a boltozatot tartó nyolcszögletű faragott pillérek és a felmérhetetlen kincset jelentő falképek, freskók és egyebek. A templom szempontjából csak akkor változott a helyzet, amikor Fánchy Borbála 1563. február 5-én meghalt. Annyi tehát bizonyos, hogy az 1544-ben leégett és tetőzetét veszített templom még Fánchy Borbála halálakor, 1563-ban is romokban hever. Tehát a tűzvész után két évtizeddel! Erősíti ezt az I. Ferdinánd királyhoz a város bírása és polgárai által intézett „panasz levél”, melyben kéri „Öfelségét”, hogy romban lévő templomukat helyreállíthassák. / Országos Levéltár Neo.Reg. Acta F. 723.No.91./ Ebben juttatják kifejezésre ragaszkodásukat a Zsigmond által adott privilégium alapján a templom birtokához, sőt ekkor követelik vissza a mindszei ispotályt is, ennek kápolnájával együtt, melyben egy helyettes plébánosként küldött szerzetes misézett.

A panaszlevélre válaszként egymás után érkeznek I.Ferdinándtól és Miksától a város lakóinak szabadságát, a céhek szabad működését, a бүккі várerdőből fa, égetett mészből, szabad termelését és elhordását biztosító királyi engedélyek. A város polgárai tekintélyes

kártérítésben is részesülnek, melyet Fánchy Borbála örököseinek, Fánchy Jánosnak és Györgynek kellett viselniök.

A templom református szertartásúvá lesz

Közben a templom körül nagy események zajlanak le, amelyek a római katolikus egyház elnéptelenedését előkészítik, majd megszűnését kiváltják. A templom lelkésze, Márton pap, a lutheri, majd a kálvini irányú reformáció híveivel való küzdelemben 1531 tavaszán meghal. Tamás egri püspök azonnal intézkedik, hogy a Márton pap hosszabb betegsége miatt elhanyagolt és a reformáció tanításaival szimpatizáló gyülekezetbe papot küldjön. Azonban szembe találja magát egyrészt Oláh Miklós nagyhatalmú kancellár, másrészt Pemfinger Sebestyén főispán jelöltjeivel, akik a megüresedett helyre pályáznak. /Árday P.1913.14./ De ott volt a harmadik akadály is, a papválasztási privilégiummal /kiváltsággal / rendelkező város. Amikor 1562 tavaszán az egri püspök küldötte, Váralyai János ferencrendi szerzetes helyettes plébánosi minőségben megérkezik, hogy Balassáné Fánchy Borbálának a protestantizmussal szembeni ellenállásban segítsen, már a tömeges áttérés oly nagymérvű volt, hogy az 1566-ban a város tanácsa által megválasztott, kiváló képességű Hewessi Mihály prédikátor, aki Melanchton Fülöp tanítványa volt, csak az egyházzá való szervezést kellett végrehajtsa.

A város reformációjának előkészítésében nagy szerepet játszott Perényi Péter főnemes koronaőr, akinek birtokai Miskolc körül félkörösen terültek el és akinek nemcsak kapcsolatai voltak a reformáció híveivel, hanem a birtokához tartozó falvakba protestáns lelkészeket is meghívott és működésükben támogató. Valószínűleg az ő pártfogásával érkezik 1543-ban Miskolcra Dévai Biró Mátyás is, aki magyarul, a reformáció szellemében szólaltatja meg először Isten igéjét a Szent Istvánról elnevezett nagytemplomban. Ő ugyan egy év múlva, 1544-ben átteszi működését Debrecenbe, de meg van az utód Gergely presbiter személyében, akiről a későbbiek során szólni fogunk.

A város körül Perényi Péter oltalma alatt kialakult protestáns légkör serkentőleg hatott a lakosság eköbber luteránussá, majd reformátussá való formálódásában és ezzel a nagytemplom református jellegének kialakulásában.

A megújult templom fényében megpezdül az élet

A nagyon nehéz esztendőök után az elbitorolt javak visszanyerése, a szabad lélegzethez jutott polgárság gazdálkodásának lehetősége, a céhek korlátok nélküli működése a lakosság anyagi fellendülését hozta magával. Következésképp a közösségi feladatok és munkák mellé párosult az anyagiakban való áldozathozatal lehetősége és tehetősége is. Ennek tudható be, hogy a hatalmas erőfeszítéssel járó templom-újjáépítés néhány év alatt befejeződhetett. Ezt a tényt erősíti az 1569-től vezetett városi jegyzőkönyv, melyben már semmi nyoma nincs nagyszabású templomépitési, helyreállítási munkáknak. Ellenben 1569 és 1721 között a jegyzőkönyv sorozatosan rögzíti azokat a kisebb eseményeket, amelyek az Avasi Templom javításáról, zsindelezése felújításáról, templomi székpererekről, a „papszék” működéséről, papok, tanítók, kántorok, harangozók választásairól és azok fizetéséről stb. szólnak. Tehát szó sincs sem a templom, sem a harangtorony építéséről, vagy újjáépítéséről. Így minden valószínűséggel az újjáépítés 1563-1569 évek között megtörtént.

A templomtető zsindelezését 1666-tól folytatólagosan, szinte 30 évenként ismétlődő ciklusokban, a templomtető keleti részén elhelyezett rézszámok őrzik mind a mai napig. /1666, 1699, 1734, 1768, 1832, 1868, 1923 – amikor templomtető a templomhoz nem illő barna palaborítást kap – és 1980./

A városi évkönyv 1597. július 1.-i bejegyzésében a templom palánkkal való bekerítéséről is olvasunk. Szokás volt ugyanis a török rablóportyázások, betörések idején, de még a későbbi időkben is, hogy a város lakói értékeiket, élelmüket: búzájukat és szalonnájukat legjobban megerősített helyre, az avasi nagytemplomba, ládákban, biztonságba helyezték. A biztonságosabb őrzés céljából ebben az esztendőben is erős palánkkal vették körül az egész templomot.

A barna palával fedett templom helyreállított cinterme 1919-ben.

A MOZGALMAS XVIII. SZÁZAD

Előkerülnek a szociális kérdések

A XVII. század ellenreformációjának vihara rányomja szorongató bélyegét a templom életére is. A városi annaleszekben, mint már erről szólottunk, csak kisebb fajta javítások említetnek. A város ugyan továbbra is szerényen gyakorolja kegyúri jogait és kötelességeit, azonban építés, nagyobb költségek vállalása terén jelentősebb eseménynek nyoma nincs.

A XVIII. században már nagy a mozgás. Több mindenről történik feljegyzés. Olvassuk, hogy az 1770-es években nagyszabású rekonstrukciót végeznek. A torony sisakját, mert erősen megrongálódott, teljes egészében lebontják, új anyaggal újra építik, a templom külsejét újra vakolják, belsejét tisztogatják. Az ifjúság megrongálódott karzati padjait cserélik, javítják. Szükség volt a nagyobb arányú tatarozásra, mert az elmúlt század népe nem igen tudott áldozatot hozni templomáért, temploma és egyházi épületeinek épségben tartásáért, annak ellenére, hogy a gyülekezet állandóan nőtt, a város népével együtt szaporodott. Az egyházi jegyzőkönyv lelkes szavakkal jegyzi föl, hogy „Annyi a nép, hogy a fele sem fér be a nagytemplomba!” /Ejkv. 1770.I.k.525./

Ekkor vetődik fel először a második templom, a Kossuth utcai „újtemplom” építésének gondolata és indul el a szervezés és pénzügyítés munkája. Addig is a lelki

igényeket úgy próbálják kielégíteni, hogy növelik az istentiszteletek számát és fontolóra veszik, nem volna-e helyes, ha „három cultus állítatnék fel.”

Az 1768. évi consistoriumi gyűlést már főképpen szociális kérdések foglalkoztatják. Annyi az ispotályon kívül élő, a templom lépcsőjén álló koldus, hogy „egymás elől kapdossák el az alamizsnát és tőlük a kapun alig lehet kijutni!” Ekkor határozzák el, hogy a szegények részére külön perselyládákat készítenek és állítanak fel. /Ejkv.1768.I.443./

A gond nem szűnik meg, mert régi a templom, s ha a falak egyenlőre rendben vannak is, a faanyag cserét igényel. Az állandó renoválás miatt lassan a rendelkezésre álló fedezet nincs arányban a költségekkel. A templom fenntartása a consistorium állandó gondja. Ilyen körülmények között kerül szőnyegre a templom tönkrement mennyezetének cseréje. Táblás beosztásban elkészítik az újat és kék színűre festik.

Nincs szó tehát arról, hogy a mennyezetet díszítő motívumokkal látják el. A feljegyzés tehát azt is eldönti, hogy a mai restaurált mennyezet nem az eredeti, nem a XVI. századi. Így érthető, hogy az Országos Műemléki Felügyelőség által legutóbb két alkalommal is végzett mennyezetkutatás nem talált a megyaszói templom mennyezetéhez hasonló színes motívumokkal ékesített táblákat, ahogyan azt feltételezték és amint az Szendrey idézett munkájában olvasható. A készítés évszáma: 1778, az 1980-as restaurálás után is a mennyezet középmezéjében az 1778-as évszám lett megörökítve. /Ejkv.1778.II.73./

Az eklézsia leveleinek, protokollumainak és matrikuláinak „conservatiója” kérdését 1781-ben veszik elő és megállapítják, hogy a csonka toronyban vasajtóval biztosított, de ablak nélküli, erre a célra használt helyiség szellőzetlen és alkalmatlan. Ezért szükségesnek ítélik a csonka torony nyugati oldalán ablak nyitását és biztonságos feljáró készítését, hogy így „valamely bátorságos Conservatórium / megőrző hely/, vagy Archivum / Leveltár / fel állíttassék. /Ejkv.1781. II.194./ Az ablak gótikus mérművével a templom stílusának megfelelően el is készült és a nyugati bejáró fölött emeletnyi magasságban ma is látható”

-Folytatjuk –

Gratuláció

Ezúton gratulálunk a **100. éve** alapított: La Ondo de Esperanto című orosz kiadású (Kaliningrad) eszperantista újság szerkesztőségének,

az **50. éves** Israela Esperantisto című eszperantista újság szerkesztőségének.

A „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör tagsága köszöni az újság évfordulójára kiadott és neki ajándékként, Tel-Avivból érkezett ünnepi különszámot.

Mindkét szerkesztőségnek további, sok sikeres szám kiadását kívánjuk.

40. éves jubileum

Ezúton gratulálunk a Budapesti Orvos-Egészségügyi Eszperantó Csoportnak is, 40. éves jubileuma és kitartó kulturális munkája alkalmából.

Pásztor Lászlóné

Csiszolt és csiszolatlan ásványok a Miskolci Ásványfesztiválon

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

Pásztor László, Pásztor Lászlóné H-3530. Miskolc, Arany János u. 35. 4/2.

Tel.: + 36 70 206 1739

Tel.: + 36 70 570 8895

Tel.: +36 46 738 982

E-Mail: pasztorlaszlo.adri@hdsnet.hu

Weblap: <http://kiralylajos.extra.hu>